

KAZERNEN

Professor J. Vercouillie leert ons in zijn Beknopt Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal, welke reeds een derde uitgave heeft, dat het woord "kazerne" door 't Fransch uit het Italiaansch caserna, caserma, komt, een afleiding van casa, huis. De Franschen Hatzfeld en Darmesteter zeggen, dat het woord zijn huidige beteekenis heeft gekregen onder Louis XIV, die voor het eerst kazernen, in de huidige beteekenis van het woord, heeft doen bouwen. De ons bekende oorkonden nopens de Gentsche toestanden schijnen te bewijzen, dat het wel degelijk zoo is, Maar eer we verder gaan, moeten wij mededeelen, hoe voor het bestaan van de kazernen, de legers werden gehuisvest.

In de Middeleeuwen was de bezetting van een versterkt kasteel gevestigd in het wachthuis. Zoo bijvoorbeeld verbleven de soldaten van 's Gravensteen te Gent in de twee zalen boven de gang van het poortgebouw. In de middeleeuwen waren er geen staande legers. Daar in Vlaanderen de dienstplicht bestond voor elkeen van 20 tot 60 jaar, waren de burgers zelf met de verdediging van den vaderlandschen grond belast en vooral van een versterkte stad als Gent. Met den nieuwen tijd ontstaan de staande legers met huursoldaten. Na den opstand der Gentenaren tegen Keizer Karel krijgt de stad een garnizoen, dat in het ten jare 1540 gebouwd Spanjaardkasteel wordt gehuisvest. Na den beeldenstorm van 1566 krijgt Gent nog meer troepen, die bij de inwoners worden gelogeerd.

Men moet de "Beroerlicke Tijden" van Marcus van Vaernewyck lezen om een denkbeeld te krijgen van den last, dien men van dat Spaansch goedje had. Sedertdien was het logementbriefje de nachtmerrie van onze voorouders tot in de XIXe eeuw. De bouw van kazernen heeft de inwoners wat ontlast, vooral in vreedstijd.

't Is eerst in het laatste vierde van de XVIIe eeuw, dat er spraak is van kazernen, en wel namelijk gedurende de bezetting van ons land door de Franschen onder Louis XIV. In den aanvang van 1678, toen de vreemdeling Gent had ingenomen, plaatste hij er een garnizoen van dertien bataljons, met een totaal van 10.400 man. De schepenen konden zonder veel moeite acht bataljons huisvesten, maar voor de vijf andere liep het niet op wieltes. Ze deden de dekens van de gebuurten voor zich verschijnen en gelastten ze, op boete van 4 pond grooten, al de ledigstaande huizen op te geven om daar soldaten in te leggen. Ondertusschen brachten de krijgslieden, die nog geen onderkomen hadden, den nacht op straat door, op matrassen en in dekens, door de stad geleverd, en ze kregen één stuiver schadeloosstelling per dag. Ondertusschen was men dapper in de weer, of scheen men het te zijn, om de kazerne te bouwen, die de overweldiger eischte. Reeds bestonden er te Doornik en te Kortrijk, misschien elders nog. Men deed mannen van het vak en plattegronden en opstanden komen van de twee genoemde steden om zich in te lichten. Op 22 Juni gewaardigde

Louis XIV zich een toelating te teekenen voor de schepenen van Gent, ten einde den twintigsten penning te lichten van den verkoop van huizen, stallen en molens om het geld te vinden voor den bouw van kazernen. Het charter, geteekend Louis, met nog een stuk van 's konings zegel, wordt op het Stadsarchief bewaard.

Het was echter slechts na den aftocht der Franschen, dat de zaak tot uitvoering kwam. In Juni 1682 gaf de gouverneur-generaal de noodzakelijkheid te kennen kazernen te bouwen "om daarin gehuisvest te worden de soldaten liggende binnen de stad tot dezer verdediging, zoo om bij dat middel die soldaten beter te kunnen houden in hunnen plicht, als om te beletten de wanorders, die ze bij nacht en ontijde veroorzaken." De schepenen verzochten den gouverneur-generaal, dat hij zelf de kazerne zou willen doen bouwen en op zijne kosten, aanbiedende een toelage van 50.000 gulden daartoe te verleen, de geheele kost geschat zijnde op 200.000 gulden. Er is reden op te gelooven, dat de regeering aannam, want wij hebben de betaling ontmoet van de 50.000 gulden in een half dozijn termijnen in de jaren 1682 en 1683. Het gold dan kazernen op het Eekhout te Sint-Pieters, waar nu de Leopoldskazerne staat. In het archief der stad zijn plattegronden en opstanden zonder dagteekening, die wel van dien tijd kunnen zijn. Worden ze werkelijk uitgevoerd? Wij denken het, maar ze waren in allen gevalle onvoldoende, want 13 October 1689, toen de Schepenen bericht kregen dat 's winters 7000 à 8000 man in de stad zouden komen garnizoen houden, besloten zij die krijgslieden onder dak te brengen in de vier gildehuizen, Sint-Joris, Sint-Sebastiaan, Sint-Antonius en Sint-Michiel, in het Rasphuis, in het Pesthuis aan de Vijfwindgaten, waar het gasthuis voor de Engelsche soldaten zou zijn, in de kapel van de Wevers, Korte Dagsteeg, thans Carillon in die van de Kleermakers, St-Margaretestraat, in Sint-Elooijskapel, in de Geldmunt, in de kapel van Sinte-Veerle, voor 's Gravensteen, in het Tempelhof, in St-Jans ten Dullen, bij St-Jacobs, in St-Kwinten op St-Pieters, in Hebberechtsgasthuis op de Kortrijksche straat, in St-Jacobsgasthuis in de Van Crombrugghestraat. Nu en dan worden de bestaande kernen van kazernen vergroot, op Sint-Pieters en in het Pesthuis of huis van St-Macharius. In dit laatste waren er achttien huisjes voor pestlijders bestemd, maar, aangezien de vreeselijke ziekte in de XVIIe eeuw verdwenen was, werden ze door de soldaten gebruikt sedert 1726. Een oorkonde van 1765 leert ons, dat er alsdan drie kazernen waren te Gent: op Sint-Pieters, in het Pesthuis en in het hof van Sint-Antoniusgilde, op de St-Antoniuskaai.

Onder de overheersching der Fransche republiek, ten minste in 1793, was een krijgsschool in de kazerne van het Pesthuis ingericht.

De kazerne op Sint-Pieters neemt de gebouwen van de gewezen abdij in sedert 1808.

De nieuwe Leopoldkazerne op het Eekhout werd in 1907 in gebruik genomen.

A. VAN WERVEKE